

FASCINUJÍCÍ I SLOŽITÁ JOY ADAMSONOVÁ

S režisérem dokumentu Zrozena pro Afriku Michaelem Kabošem jsme mluvili o natáčení ve čtyřicetistupňových vedrech, pátrání po vrahovi Joy Adamsonové a komplikované povaze slavné opavské rodačky.

V osudu Joy Adamsonové se potkává několik linek – česká stopa, boj za ochranu divokých zvířat, vášně pro Afriku a také silný lidský – a poměrně tragický – příběh. V jednom osudu vlastně i historie 20. století. Čím vás její život nejvíc zaujal?

Joy Adamsonová je velice ambivalentní postava. Na jedné straně máte její jednoznačné zásluhy v ochraně přírody, etnografických malbách i psaní knih, které jsou plné emocí. Na druhou stranu si ale v osobním životě počínala mnohdy až bezcitně. Její komplikovanou osobnost jsem proto zprvu nedokázal pochopit. Ale právě ten rozpor vzbuzoval moji zvědavost a zájem vyprávět její příběh. V tomto směru bylo skvělé setkání se Zuzanou Beranovou, která je podobně jako Joy z Opavy a dlouhodobě se zabývá jejím životem. Společně jsme se pustili do realizace filmu, ve kterém se Zuzana zhostila role průvodkyně.

Jaká podle vás Joy Adamsonová byla?

Dokázala se prosadit v době, kdy pro ženu nebylo jednoduché realizovat se mimo zavedené společenské konvence. Joy byla neuvěřitelně cílevědomá. Stanovila si cíl a za ním šla. Když na své cestě narazila na problém nebo překážku, neustoupila ani o píď, šla prostě dál bez ohledu na následky. Nakonec za to zaplatila i vlastním životem. Celý život bojovala s psychickými problémy. Několikrát potratila a nedokázala se vyrovnat s vědomím, že nikdy nebude mít vlastní děti. K divokým šelmám pak měla blíž než k lidem. Elsa nebyla v jejích očích krvelačná lvice, ale dítě, které nemohla mít. Pomohla změnit pohled na divoká zvířata a tím nastartovala celosvětové hnutí ochrany přírody.

Točili jste v Africe, předpokládám, že i pro vás to byl nestandardní zážitek – probíhalo vše podle plánů?

Chtěli jsme zachytit místa, která v životě Joy Adamsonové sehrála důležitou roli, a v krátkém čase jsme se snažili obsáhnout její mnohaletou cestu Afrikou. Nebylo to vždy úplně jednoduché. Zatímco u nás doma je v únoru zima a mráz, v Keni jsou ve stejnou dobu nesnesitelná horka. Několikrát denně jsme překračovali rovník. Například jeden večer jsme byli ve výšce 3 500 m n. m. a druhý den ráno jsme již brázdili prашné cesty uprostřed buše ve čtyřicetistupňovém horku. Mnohdy jsme byli v místech daleko od civilizace podobně jako Joy. Největší nebezpečí paradoxně nepředstavovala divoká zvířata nebo jedovatí hadi, ale pytláci. Po většinu času jsme proto měli ozbrojený doprovod, který s námi všude jezdil, a díky tomu jsme se dostali do řady nepřístupných míst. Přes to všechno mi ale nejvíce utkvělo v paměti africké rčení: vy máte hodinky, my máme čas. Čas v Africe opravdu plyne jinak. Mnohdy to pro Evropana není jednoduché pochopit, ale když to přijme, dokáže si Afriku doopravdy zamilovat.

V Africe jste objevili řadu informací a archivních materiálů českému publiku dosud neznámých, co z toho vás překvapilo?

Samotného mě překvapil rozsah její výtvarné, a hlavně etnografické práce. Ve světě je známá jako autorka knihy o lvici Else, kterou pak zfilmoval Hollywood. Pro lidi v Keni je ale daleko významnější právě díky malbám, na kterých zachytila jejich mizející kulturu a tradice. Při tvorbě více než 500 kreseb cestovala sama a všechnu svou pozornost soustředila na systematické zachycení všech kmenů na území Keni. Žila velice skromně, jedla jen vařená vejce a bez přestání malovala. Navíc v Evropě skončila druhá světová válka, Němci byli odsunuti z Československa. Mizející kmeny malovala v době, kdy sama přišla o své kořeny.

Točili jste i s jejím vrahem, který si odseděl snad 30 let, jaké bylo tohle setkání? Jak jste ho přesvědčili, aby se nechal natáčet?

Joyinu vrahovi původně hrozil trest smrti. Obhajoba ale přesvědčila soud, že byl Paul Ekai v době spáchání vraždy nezletilý, takže byl odsouzen pouze k doživotí. Před několika lety byl propuštěn na svobodu. Paul Ekai od té doby žije v ústraní a není možné ho dohledat ani se s ním spojit. Teprve nedaleko místa Joyiny vraždy se nám podařilo vypátrat stopu, která nás dovedla až k němu. Přes několik prostředníků se pak Zuzaně podařilo domluvit setkání v Isiolu, kde jsme se s Paulem Ekaielem setkali a nakonec ho přesvědčili i k natočení rozhovoru. Žije v nuzných podmínkách a nekomunikuje s lidmi. Čas strávený ve vězení se na něm dost podepsal. Na jednu stranu máte před sebou starého, nemohoucího člověka, ale v očích mu můžete stále zahlédnout obraz umírající Joy. Setkali jsme se u oběda, v době, kdy jsou i divoké šelmy schované ve stínu před spalujícím sluncem, nám ale běhal mráz po zádech.

Podle pamětníků byla Joyina povaha složitá, jak na ni vzpomínali?

Její povaha byla, mírně řečeno, komplikovaná. V lidech kolem sebe vzbuzovala vyhraněné emoce. Ať už pozitivní, nebo i negativní. Nedokázala fungovat v mezilidských vztazích, ale rozuměla si s divokými zvířaty. Joy Adamsonová je mozaika často protichůdných pohledů, které se ale vzájemně doplňují. Její příběh je velice smutný a tragický, nakonec ale našla štěstí v práci, kterou dělala. Jak si sama zapsala: život vrací člověku přesně to, co do něj sám vloží.

